

Referat fra møte i Bergen 29. august 2017

Tilstede: Kjell Ingebrigtsen, Solveig Strand, Jan Ivar Maråk, Øystein Sulebak Ormbostad, Rose-Mari Berge, Geir Huse (referent), Cecilie Kvamme, Katja Enberg, Ole Thomas Albert og Bjarte Bogstad

Observatører: Anne Kjos Veim, Elisabeth Norgård Gabrielsen

Agenda

1. Velkommen – Kjell
2. Godkjenning av dagsorden og referat fra sist møte – Kjell
3. Disponering av FFA midler for 2018 – Geir & Elisabeth innleder
4. Overvåking av beskatning for NA torsk, hyse og sei og sei i Nordsjøen – Bjarte innleder
5. Status for nytt system for fangstsampling av pelagisk fisk og muligheter for å bruke grader informasjon fra hvitfisktrålerflåten til fangstsampling – Geir & Solveig innleder
6. Er dimensjonering av fangstsampling i dag tilstrekkelig? – Bjarte, Cecilie & Ole Thomas innleder
7. HI vil undersøke om loddedata fra vintertoktet kan brukes til informasjon om fordeling av den modne delen av loddebestanden – Bjarte innleder
8. Behov for styrking av forskning på loddebestanden? – Rose Mari innleder
9. Bidødelighet i forskjellige fiskerier og for forskjellige redskapstyper – Cecilie innleder
10. Planer om forskning på uerbestanden (norvegicus) – Ole Thomas innleder
11. Effekter av seismikkskyting på dyreplankton – er vi bekvem med den kunnskapen vi har i Norge om effekter av seismikkskyting, både på yngel og dyreplankton? – Nils Olav innleder
12. Kort orientering om planer for årets kysttokt – Geir
13. Referansepunkt NVG sild – Jan Ivar innleder
14. Ressurskartlegging av kystnære arter i Trøndelag og Sør-Helgeland – Geir
15. Tid og sted for neste møte – Kjell

Oppsummering

1. Velkommen

Kjell ønsket velkommen til møtet og gikk gjennom agenda for møtet.

2. Godkjenning av dagsorden og referat

Der var ingen kommentarer til dagsorden, men det ble en diskusjon av formen på saker å legge frem på FUR møter. På forrige møte ble det diskutert hvordan man skulle forberede saker og denne saken ble trukket frem igjen på starten av møtet.

Vedtak:

Det ble enighet om at når saker settes på agenda blir det besluttet av Kjell basert på innspill av FUR om saken krever bakgrunnsdokument eller kan tas direkte med innledning på møte. Saker som krever utarbeidelse av bakgrunnsdokumenter må avklares senest tre uker før FUR møte og dokumentene må sendes rundt til FUR medlemmer senest en uke før møtet.

3. Disponering av FFA midler for 2018

Det ble i 2016 gitt ekstrabevilgninger i to omganger, først på 62 mill i mai og så på 31 mill i slutten av desember. En stor del av bevilgningene blir overført til 2017 og 2018, og pt. er budsjettet for bruk av FFA midler på 203 mill for 2017. Hovedlinjene i disponeringen av midlene er i overvåking av kommersielt viktige bestander og overvåking av beskatning, knyttet til referanseflåte og fangstsampling på fiskemottak. Dessuten har det blitt rom for en del viktige forskningsprosjekt knyttet til økologiske prosesser som rekruttering hos sild, og bestandsstruktur hos sei og hyse. Det er også satt av en del midler til forskning på redskaps- og observasjonsmetodikk. Havforskningsinstituttet har beregnet at minimumsbehovet for FFA midler fremover vil være ca 150 mill kroner per år for å dekke inn overvåking av de kommersielt viktigste bestandene, samt ha grunnlag for noen forskningsprosjekt innen ressursforskning. FUR mener det er viktig at nivået på FFA bevilgningen til HI opprettholdes over tid for å unngå kutt i overvåkingen. NFD jobber med å utvikle en budsjethåndtering som skal bidra til et mer forutsigbart aktivitetsnivå. Det ble også en diskusjon om et mulig tokt til Jan Mayen for å studere forekomst av lodde og andre potensielle ressurser der.

Vedtak:

FUR ber om at det blir utarbeidd en oversikt som viser dagens fordeling av FFA-midlene mellom ressursforskning, NIFES, Fiskeridirektoratet m.m.

FUR anbefaler at en oppdatert bestandsoversikt over hvilke datakilder som inngår i de forskjellige bestandsrådene sendes ut i forkant av neste møte i FUR, og med en vurdering om mangler/styrker i datagrunnlaget for de enkelte bestandsberegningene. Det bør også gis en vurdering av om noen av de etablerte dataseriene kan fjernes, eventuelt erstattes med nye.

FUR anbefaler at HI utreder et økosystemtokt til Jan Mayen til neste møte i FUR.

4. Overvåking av beskatning for NA torsk, hyse og sei og sei i Nordsjøen

Bjarte gav en orientering om overvåking av beskatningen av våre viktigste hvitfiskbestander. Prøvetakingen fra fisket på disse bestandene var noe bedre fordelt i 2016 enn i 2015 slik at man unngikk de største hullene i prøvetakingen (det vil si at fangstene for område/periode/redskapskombinasjonene uten prøvetaking var relativt små). Prøvetakingen blir kontinuerlig vurdert for å gjøre den mer optimal. Det er lite rom for å øke antallet aldersbestemte fisk på grunn av begrensninger i kapasiteten for aldersbestemmelse ved HI. For torsk og hyse i Barentshavet er det bekymring for omfanget av prøvetakingen på russisk side. Det bør undersøkes om prøver tatt av ulike land fra samme fiskeri (område/periode/redskap) kan utveksles for å forbedre prøvedekningen. Det foreligger planer for å styrke prøvetakingen fra trålere i Nordsjøen og på Møre med et 'referanseflåte-light' opplegg. Aktuelle fartøy vil bli kontaktet med det første.

Vedtak:

FUR viser til at ICES har uttrykt bekymring for at prøvetakingen fra enkelte fiskerier er på et kritisk lavt nivå, og mener at det er viktig å iverksette tiltak for å styrke prøvetakingen i fisket etter torsk, hyse og sei.

5. Status for nytt system for fangstsampling av pelagisk fisk og muligheter for å bruke grader informasjon fra hvitfisktrålerflåten til fangstsampling

Geir orienterte om status for prosjektet som utvikler nytt system for prøvetaking av NVG sild. Dette er et fellesprosjekt mellom HI, Fiskeridirektoratet og næringen der man bruker ERS til å bestille prøver og legger en enkel statistisk modell til grunn for utvelgelse av fangster. Modellen baserer seg på at sannsynligheten for at et kast blir utvalgt til prøve til HI er proporsjonal med størrelsen på kastet. Planen er å sette i gang denne typen sampling fra nyttår.

HI jobber med å utvikle et prosjekt for å utrede bruk av graderdata fra trålerflåten sammen med FHF. Solveig orienterte om hvordan graderdataene samles inn ombord på trålerne og viste data innsamlet av flåten. De tradisjonelle graderdataene inneholder vekt av sløyd og hodekappet fisk. De kan være nyttige i seg selv, men nytteverdien øker betydelig dersom man også kan få aldersdata på noen av fiskene. Det betyr i så fall at det trengs otolitter fra fisken. Nye fartøy som tar bilder av enkeltfisk gir andre muligheter for automatisk artsgjenkjenning, lengde- og vektmåling. Dersom man kan få til et system for å ta aldersprøver fra noen individ, vil det styrke informasjonsverdien av disse dataene betydelig. FHF prosjektet vil derfor se på både de tradisjonelle graderdataene og mulighetene som ligger i de nye fartøyene som kommer nå. Prosjektet må samarbeide tett med flåten og vil kreve noe utvikling av datasystemene for effektiv oversending av data fra fartøy til HI.

Vedtak:

FUR er positiv til utvikling av nytt fangstsamplingssystem for NVG sild, og forutsetter at metoden utvides til å omfatte også andre pelagiske arter dersom prosjektet er vellykket.

6. Er dimensjonering av fangstsampling i dag tilstrekkelig?

Dette punktet ble dekket under punkt 4 og 5.

7. HI vil undersøke om loddedata fra vintertoktet kan brukes til informasjon om fordeling av den modne delen av loddebestanden

Bjarte presenterte forskjellige data som indikerer mengde lodde i Barentshavet om vinteren basert på direkte akustisk mengdemåling, bunntål og forekomst av lodde i torskemager. Det varierer litt over tid hvor godt disse dataene stemmer overens. Under de to første loddekollapsene følges de tett, mens under de to siste kollapsene finner torsken relativt mer lodde enn det som måles akustisk. Vintertoktet har utvidet dekningsområdet i Barentshavet i tråd med reduksjonen i isdekke, og dekker nå store deler av loddefordelingen. Akustiske data på loddeforekomst er tilgjengelig fra dette toktet.

Vedtak:

FUR anbefaler at innsamlede data analyseres i rom og tid (inkludert fangstdata) for å vise utviklingen i akustisk estimat av lodde fra vintertoktet, studere samsvaret mellom de ulike datakildene og vurdere muligheter for å styrke vintertoktet med en dekning av loddebestanden. Arbeidet presenteres på neste FUR møte.

8. Behov for styrking av forskning på loddebestanden?

Næringen ønsker mer innsats på lodde for å finne ut om en annen tilnærming til bestandsrådgivningen kan gi grunnlag for økt høsting. Næringen uttrykte bekymring for den store forekomsten av sjøpattedyr i norske farvann og deres konsum av fisk. Det arbeides for tiden ved Havforskningsinstituttet med en rapport som vil gi oppdaterte estimater på dette konsumet og rapporten vil presenteres for FUR når den er klar.

Vedtak:

FUR ble enige om at analysen under punkt 7 var et første steg for styrking av loddeforskningen. FUR er positive til å sette av en forskningskvote av lodde for å kunne forbedre den akustiske mengdemålingen av lodde.

9. Bidødelighet i forskjellige fiskerier og for forskjellige redskapstyper

Cecilie gav en presentasjon om konseptet bidødelighet og en oversikt over bidødelighet i forskjellige fiskerier. Generelt er bidødeligheten lav i norske fiskerier selv om estimatene er nokså usikre. HI har i den senere tid hatt mest fokus på bidødelighet i forbindelse med notfiske. Forskningen har vist at der kan være stor bidødelighet dersom fisken trenges for lenge før den slippes. I diskusjonen ble det kommentert at bidødelighet i forbindelse med sorteringsrist burde fått større oppmerksomhet. FUR var positive til at Fiskeridirektoratet vil følge opp denne saken.

Vedtak:

FUR anbefaler generelt at det fremskaffes bedre data for bidødelighet i ulike fiskerier.

10. Planer om forskning på uerbestanden (norvegicus)

Ole Thomas orienterte om uer. Ueren blir gammel, opptil 75 år, og føder levende unger. Ungfisken er i stor grad fordelt i Barentshavet, mens den eldre delen av bestanden forekommer på sokkelen langs Norskekysten. Det har vært en betydelig nedgang i uerbestanden, men det er tegn til bedring i ungfiskforekomstene. Uerforskningen styrkes nå gjennom utvidelsen av kysttoktet, slik FUR tidligere har bedt om.. Det er muligens utfordringer knyttet til feil fangstrapportering fordi det kan være vanskelig å se forskjell på mentella (snabeluer) og norvegicus (vanlig uer). Dette kompliseres videre ved at det er indikasjoner på at norvegicus egentlig er to forskjellige arter. Dette jobbes det nå videre med ved å bruke genetikk og fordelingsdata. Det skal være benchmark for uer til våren.

Vedtak:

FUR er positiv til at forskningen på uerbestanden styrkes.

11. Effekter av seismikkskyting på dyreplankton – er vi bekvem med den kunnskapen vi har i Norge om effekter av seismikkskyting, både på yngel og dyreplankton?

Nils Olav Handegard fra HI presenterte resultater fra eksperimentelle studier av effekter av seismikkskyting på fiskeyngel og dyreplankton (dødelighet). Eldre studier, og ferske eksperimenter foretatt ved HI som nå er i ferd med å bli publisert, viser at dødeligheten knyttet til seismisk skyting avtar raskt bare noen meter fra lydilden. Dette står i kontrast til høyprofilert forskning utført i Australia som nettopp er publisert i Nature. Nils Olav presenterte denne studien og viste at dødeligheten her er betydelig og uavhengig av avstand fra lydilden. Dette fremstår som et merkelig resultat og det er mistanke om at resultatene er feilaktige og påvirket av turbulens fra samplingsfartøyet.

Vedtak:

FUR tok orienteringen til etterretning.

12. Kort orientering om planer for årets kysttokt

Geir gav en oversikt over målene for kysttoktet og de utvidede undersøkelsene som det med utvidelsen på tre uker er lagt opp til.

Hovedmål

- Akustisk dekning av NØA sei, hyse og kysttorsk nord for 62°N
- Innsamling av biologiske data (lengde, vekt, kjønn, gonade stadium, alder) fra faste bunntålstaasjoner
- Sammen med data fra biologiske prøvetaking (lengde og alder) brukes de akustiske dataene til å estimere bestandsstørrelsen ved alder for sei, hyse og kysttorsk

- Økt innsamling av biologiske data for kommersielt mindre viktige arter (kveite, lysing, rødspette, sjøkreps)
- Innsamling av hydrografiske data på faste stasjoner (CTD)

Utvidelser

- Utvidet akustisk dekning i utvalgte havområder (vest og nord for Lofoten) for å redusere usikkerheten i seiestimater i disse områdene (5-6 dager)
- Utvidet akustisk dekning av kysttorsk i utvalgte fjord- og kystområder (nord for Vestfjorden og langs Helgelandskysten) (2-3 dager)
- Ca. 35 ekstra bunntålstasjoner langs kysten mellom Kirkenes og Lofoten for å forbedre datagrunnlaget for bestandsberegning av vanlig uer (4-5 dager)
- I tre utvalgte områder – Porsangerfjord, Lyngen, og Helgelandskysten – skal det tas flere bunntålstasjoner i) innenfor og utenfor kjente rekefelt, og ii) i nærheten av oppdrettsanlegg (5 dager)
- Flere bunntålstasjoner og bedre rekedekning vil sannsynligvis også bidra til et større og bedre datagrunnlag for kysttorsk langs kysten og i fjordene
- Akustisk dekning av 0- og 1-gruppe sild i Porsanger, Tanafjord og Laksefjord (2 dager)
- Akustisk dekning av brisling og 0- og 1-gruppe sild i Trondheimsfjorden og utvalgte fjorder sør for Trondheimsfjorden (2 dager)
- Flere bunntålstasjoner i dypere vann (350 – 500m) mellom Stad og Trondheimsfjorden for å samle inn blålangedata (1 dag)
- I tillegg en del oppdrag for diverse forskningsprosjekt

Vedtak:

FUR er positiv til den vedtatte utvidelsen av kysttoktet, men ønsker enda mer forskningsinnsats på hyse langs norskekysten. Pga. ugunstig tidspunkt for kysttoktet når det gjelder hyse, bør kanskje økt hyseovervåking også kombineres med/legges til Lofottoktet. Dette må vurderes av HI.

13. Referansepunkt NVG sild

Næringen etterspurte dokumenter som begrunner referansepunktene for NVG sild. Det ble foretatt et arbeid med å evaluere referansepunktene som ble presentert på årets møte i WGwide (NVG arbeidsgruppe i ICES). Men dette arbeidet ble dessverre ikke akseptert av gruppen pga. formuleringene av rekrutteringsfunksjonen. Arbeidet vil bli tatt opp igjen og bør ideelt sett gjennomføres med XSAM modellen som i dag brukes til bestandsberegningen av NVG sild. B_{lim} har stått fast over lengre tid og er begrunnet med at bestandsnivå under B_{lim} har vist redusert reproduksjonsevne. Det har ikke vært produsert sterke årsklasser av NVG sild ved gytebestandsbiomasse lavere enn B_{lim} , med unntak av 1983 årsklassen.

Vedtak:

FUR ber om at dokumentasjon på estimering av referansepunktene for NVG sild sendes FUR medlemmene, og om at dette spørsmålet blir fulgt opp i relevante fora.

14. Ressurskartlegging av kystnære arter i Trøndelag og Sør-Helgeland

HI har mottatt en henvendelse fra Norges Fiskarlag knyttet til ressurskartlegging av kystnære arter. Det er interesse for å undersøke ressursgrunnlaget for et mulig fiskeri. Det ble en kort diskusjon av om saken.

Vedtak:

Geir vil oversende henvendelsen til leder for kysttøktet for å se på muligheten for å foreta noen undersøkelser i de aktuelle områdene for de aktuelle artene.

15. Tid og sted for neste møte

Vedtak:

Neste møte blir i hos NFD i Kongens Gate, Oslo 21. mars 2018 fra kl. 10-15. Elisabeth bes om å ordne med møterom og undersøke om Arne Benjaminsen kan stille for å si litt om sine forventninger innen ressursforskning og forvaltning generelt og til FUR spesielt.